

STUDIUL PRIVIND PERSPECTIVELE FERMELOR MICI DIN ROMÂNIA ÎN CONDIȚIILE GLOBALIZĂRII

Alexandru Lupu¹, dr., ICEADR, București
Ana Ursu², dr., cercet. t. gr. II, ICEADR, București

Fermele mici sunt întâlnite de-a lungul timpului sub diverse denumiri: gospodăria răsărită, ferma de subsistență în ultimul timp, ferma de semi-subsistență. În studiu se analizează fermele mici din România, după criteriile de mărime fizică, economică (SO) și ipotetică, după gradul de participare pe piață. Studiul are ca scop identificarea perspectivelor fermelor mici din România în condițiile globalizării. În acest context se propun două scenarii de analiză: scenariul 1, în care se presupune că se vor continua măsurile existente de susținere a agriculturii, măsurile care nu se aplică diferențiat pe tipuri de ferme. Se va urmări efectul sprijinului prin prisma dimensiunii, viabilității economice, greutatea financiară și tehnologice, incapacitatea de a face față concurenței, etc. În scenariul 2, se ia în calcul ipoteza aplicării unor programe de reformă politică și economică care să consolideze sistemul agricol în fața concurenței și implicit să prevină efectele negative ale globalizării. Scenariul este dezirabil în măsura în care programele de susținere includ asocierea fermelor mici, accesul la creditare/garantarea creditelor, stimularea creșterii dimensiunii economice, înființarea de piețe locale, plăți pentru beneficiile de mediu aduse, etc. Finalitatea vizată constă în crearea unor forme de asociere/cooperare care să poată fi actori viabili pe piață în condițiile globalizării.

Cuvinte cheie: ferme mici, globalizare, scenarii, măsurile, reforma, concurența, agricultura.

The small farms are encountered over time with different names: peasant household, subsistence farm and in the last time, semi-subsistence farm. In the study there are analyzed the small farms in Romania, following physical size, economic criteria (SO) and hypothetical, following the degree of participation on market. The study aims to identify the prospects of small farms in Romania in the conditions of globalization. In this context, two analysis scenarios are proposed: Scenario 1, takes into account the hypothesis that it will continue the existing measures of supporting agriculture, measures that do not apply differentiated on types of farms. It will be pursued the support effect in terms of size, economic viability, financial and technological difficulties, inability to face competition, etc. In scenario 2, it takes into account the hypothesis of applying political and economic reform programs to strengthen the agricultural system for competition and thus to prevent the negative effects of globalization. The scenario is desirable in the extent that the supporting programs include the association of small farms, the access to loans/credit guarantees, stimulating the economic size growth, establishing local markets, payments for environmental benefits, etc. The aimed finality is creating forms of association /cooperation to be viable players on market in the conditions of globalization.

Key words: small farms, globalization, scenarios, measures, reform, competition, agriculture.

Introducere

Globalizarea reprezintă un fenomen complex, de integrare internațională la nivel economic și nu numai. Fondul Monetar Internațional definește globalizarea drept „creșterea în interdependență economică a țărilor din întreaga lume prin creșterea volumului și varietății tranzacțiilor de bunuri și servicii peste granițe, fluxul de capital internațional mult mai liber și mai rapid, dar și o difuziune mai largă a tehnologiilor” [1]. Liberalizarea comerțului recompensează pe cei care sunt competitivi și sancționează pe cei necompetitivi. În acest scop este nevoie ca țăările participante la globalizare să realizeze o restructurare economică și să aplice reforme. Beneficiile vor fi pe termen lung. Fenomenul globalizării poate fi observat și în agricultură, manifestând atât efecte pozitive (care vizează schimbarea tehnologiei și cunoștințele noi, cum ar fi utilizarea tehnologiei mai eficiente, mai puțin poluante, de producere a energiei regenerabile etc.), cât și negative (prin introducerea noilor mașini și utilaje creșterea ratelor omajului; datorită fertilizantelor chimice, în timp, se reduce fertilitatea solului; odată cu liberalizarea piețelor și eliminarea restricțiilor vamale, produsele subvenționate din agricultura altor țări creează concurență produselor autohtone, afectând mijloacele de existență ale micilor producători) [2]. Fermierii mici, nu vor fi capabili să concureze într-o piață liberă. Fermele familiale independente, nu vor avea acces la piețe. Pentru a supraviețui ar trebui să se asocieze. În timp, pe piața mondială, fermele mari vor continua să înlocuiască fermele mici. Din acest motiv, viitorul fermelor mici constituie o provocare pentru specialiștii din domeniul agricol și factorii decidenți ai politiciilor UE, datorită atât bogăției formelor de agricultură din Europa cât și rolului lor social în asigurarea sustenabilității comunităților urale. Gospodăria răsărită este cunoscută de-a lungul timpului diverse denumiri: ferma de subsistență, ferma de semisubsistență și în ultimul timp de fermă mică [3]. Definiția fermei mici a variat în timp și de la țară la țară. De multe ori, fermele mici sunt asociate cu grupurile cu venituri mici, care se bazează pe resurse limitate (din punct de vedere calitativ și cantitativ), produc cea mai mare parte pentru consum propriu și nu sunt viabile economic (de exemplu, Nagayets 2005, Dixon et al., 2003, Narayanan și Gulati, 2002, Sarris et al., 1999) [4]. Mediul politic și academic definește fermele de semi-subsistență ca fiind fermele de dimensiuni mici de tip familial, cu putere economică redusă care se ocupă de agricultură. Deschiderea acestora către piață este relativ mică, atât în ceea ce privește input-urile necesare, cât și output-urile.

¹Lupu Alexandru, lupusan.alexandru@iceadr.ro

²Ursu Ana, ursu.ana@iceadr.ro

Material i metoda

Studiul are ca obiectiv identificarea perspectivelor fermelor mici din Romania în condițiile globalizării. În acest scop, vom utiliza metoda scenariilor. În scenariul 1, pornind de la analiza cantitativ și calitativ a seriilor de date Eurostat 2005-2013 și din Recensământul General Agricol 2002-2010, se vor lua în considerare o serie de ipoteze elaborate pe baza surilor existente de susinere a agriculturii și a efectelor rezultate (urmărite prin prisma dimensiunii, viabilității economice, greutăților financiare și tehnologice, gradului de participare pe piață, incapacității de a face față concurenței, etc., apoi se va descrie situația generală rezultată. De asemenea, propunem prin metoda funcției de regresie elucidarea tendințelor de evoluție a suprafețelor agricole utilizate evidențiate prin coeficientul (b) de regresie, din ecuația $y = a + bx$. În scenariul 2, se ia în calcul ipoteza aplicării unor programe de reformă politică și economică care să consolideze sistemul agricol în fața concurenței și implicit să prevină efectele negative ale globalizării. Pentru realizarea obiectivului, am ales 2 moduri de abordare: abordarea statistică, impusă ca modalitate de investigare a fenomenelor socio-economice a fermelor mici și de faptul că manifestarea acestora este caracterizată de un grad ridicat de incertitudine și imprevizibilitate și abordarea bazată pe modelare pentru a surprinde interdependențele, legitățile și funcționalitățile ce caracterizează fenomenele studiate.

Rezultate și discuții

Scenariul 1: se vor continua sursele existente de susținerea agriculturii, nediferențiate pe tipuri de exploatare. Din cele 4 fonduri principale de finanțare nerambursabilă, acordate de către CE României, în perioada 2007-2013, (Tabelul 1), plățile directe (SAPS) înregistrează cea mai ridicată rată de absorbție totală (99%) datorită modalității simple prin care beneficiarul poate intra în posesia banilor, iar cea mai scăzută rată de absorbție a fost pentru FSC (26%). Rata de absorbție este mai redusă pentru celelalte 3 programe de finanțare deoarece accesarea fondurilor se bazează pe întocmirea și implementarea unui proiect care trece printr-o procedură competitivă. Acesta ar trebui să abordeze o nevoie reală iar rezultatul să aducă o îmbunătățire socio-economică. În contrast, SAPS constă în acordarea unei sume pe suprafață (hectar) de către persoane fizice sau juridice (care trebuie să îndeplinească anumite condiții) și care este decuplat de producție. Prin urmare, aceste subvenții sunt încasate direct de către beneficiari prin intermediul Agenției de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA) și nu depind de capacitatea administrativă a unei instituții sau de pregătirea și implementarea unui proiect [5].

Tabelul 1. Total alocări anuale și ratele de absorbție anuale pentru FSC, PNDR, POP, SAPS* între 2007-2013

	Milioane euro							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007-2013
Total alocări anuale FSC	0	2.067	2.725	3.241	3.477	3.724	3.979	19.213
Rată absorbție FSC (%)	0%	0%	0,73%	1,1%	3,6%	5,9%	15%	26%
Total alocări anuale PNDR	0	1.146	1.502	1.401	1.357	1.359	1.356	8.124
Rată absorbție PNDR (%)	0%	9,5%	23%	35%	49%	52%	55%	62%**
Total alocări anuale POP	15	22	30	36	39	42	45	230
Rată absorbție POP (%)	0%	0%	0%	6,8%	16%	21%	28%	26%
Total alocări anuale SAPS	440	529	619	700	877	1.043	1.213	5.423
Rată absorbție SAPS (%)	96,8%	99%	98%	99,8%	99,7%	100%	98%	99%

*Fonduri Structurale și de coeziune (FSC), Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR), Programul Operațional Pescuit (POP), Schema de Plată Unic pe Suprafață (SAPS).

Sursa: Raportul anual de analiză și prognoză (2014), Societatea Academică din România

Efectele rezultate în urma aplicării programelor de reformă pentru perioada 2007-2013, sunt urmărite la nivel de indicatori ai exploatarelor agricole. Dimensiunea fizică aplicată în prezent este cea de SAU. Există un larg consens cu privire la faptul că fermele mici operează pe o suprafață agricolă mai mică sau egală cu 5 ha.

Pentru definirea fermelor mici pot fi utilizate trei criterii diferite: dimensiunea fizică, dimensiunea economică și participarea la piață. Cu toate acestea, în funcție de tipul de activități agricole, astfel de ferme pot fi specializate (de exemplu, ferme de porci, ferme de păsări, ferme viticole, flori etc.), generând o cantitate considerabilă de producție, dintre care doar o mică parte poate fi pentru consumul propriu. În acest caz dimensiunea fizică nu mai este o măsură adecvată pentru a defini ferma mică.

Tabelul 2. Suprafața agricolă utilizată (SAU), 2005-2013

SAU	2005	2007	2010	2013	2013 față de 2007, (+/-)	(1-2013/2007), *100 (%)
Total (ha)	13.906.700	13.753.050	13.306.130	13.055.850	-697.200	-5,1
>0-<2 ha	1.941.520	1.807.510	1.718.360	1.584.500	-223.010	-12,3
2-<5 ha	3.160.590	3.021.900	2.229.930	2.141.100	-880.800	-29,1
5-<10 ha	1.926.390	2.017.540	1.210.510	1.295.180	-722.360	-35,8
10-<20 ha	849.620	924.230	571.390	653.930	-270.300	-29,2
20-<30 ha	243.240	230.100	233.850	247.980	+17.880	+7,8
30-<50 ha	227.100	251.160	315.400	326.490	+75.330	+30,0
50-<100 ha	332.680	328.250	518.300	506.200	+177.950	+54,2
>=100 ha	5.255.560	5.172.370	6.508.390	6.300.460	+1.128.090	+21,8

Sursa: Date EUROSTAT, calculații proprii

În perioada 2007-2013, SAU a scăzut cu 5,1% (de la 13,7 mil. ha la 13,05 mil. ha). Având în vedere valorile negative înregistrate, corespunzătoare claselor de dimensiune fizică cuprinse între 0-2 ha și 10-20 ha, conform datelor din tabelul nr. 3, putem spune că în anul 2013, 98,9% din exploatarea agricolă gestionează 43,5% din SAU (respectiv 5,6 mil ha), tabelul 2. Efectele pozitive sunt înregistrate pe clasele cuprinse între 20-30 ha și cele peste 100 de ha, în sensul că 1,1% din exploatarea agricolă administrează 56,5% din SAU.

Tabelul 3. Exploatarea agricolă pe diferite tipuri de dimensiuni 2005-2013

Exploatarea agricolă	2005	2007	2010	2013	2013 față de 2007 (+/-)	2013/2007 *100 (%)
Total (nr.)	4.121.250	3.851.790	3.724.330	3.563.770	-288.020	-7,5
>0-<2 ha	2.721.710	2.485.570	2.731.730	2.589.920	104.350	+4,2
2-<5 ha	1.014.110	965.590	727.390	691.260	-274.330	-28,4
5-<10 ha	289.580	300.000	182.440	193.870	-106.130	-35,4
10-<20 ha	65.910	70.130	43.610	49.650	-20.480	-29,2
20-<30 ha	10.130	9.550	9.730	10.260	+710	+7,4
30-<50 ha	5.990	6.560	8.210	8.470	+1.910	+29,1
50-<100 ha	4.900	4.740	7.480	7.260	+2.520	+53,2
>=100 ha	8.930	9.660	13.730	13.080	+3.420	+35,4

Sursa: Date EUROSTAT, calculatii proprii

Dimensiunea economică a exploatarea iilor agricole este unul din criteriile utilizate pentru clasificarea exploatarea iilor în conformitate cu tipologia comunitară. Regulamentul (CE) nr. 1242/2008 a introdus schimbări substanțiale în metodologia anterioară de clasificare a exploatarea iilor agricole (Decizia Comisiei 85/377/CEE din 1985). Folosind regulile stabilite prin această decizie, dimensiunea economică a fost măsurată ca totalul Marjei Brute Standard (MBS) a exploatarea ei exprimat în Unitatea de Dimensiune Economică (UDE – 1 UDE = 1200 euro). Potrivit acestei clasificări, în România fermele mici, în perioada 2008-2013, au fost definite ca fiind cele care au între 2-8 UDE. Începând cu anul 2010 pe baza regulamentului mai sus menționat, s-a stabilit că dimensiunea economică a unei exploatarea ii agricole este măsurată ca Producția Standard totală (SO – standard output) a exploatarea ei exprimat în euro. Potrivit acestui criteriu dimensiunea economică pentru ferma mică este cuprinsă între 8000 și 11999 euro. Datele din tabelul nr. 4, funcție de perioada de raportare – 2013 față de 2007, relevă în ansamblu o reducere a numărului de ferme cu 7,5%. Dacă privim sub aspectul dimensiunii economice, numărul exploatarea iilor din clasa 2000-4000 SO se reduce cu 26,4%.

Tabelul 4. Clasificarea exploatarea iilor după dimensiunea economică (SO)

Exploatarea agricole	2005	2007	2010	2013	2013 față de 2007 (+/-)	(1-2013/2007) *100 (%)
Total (nr)	4121250	3851790	3724330	3563770	-288.020	-7,5
zero euro	43240	85800	99840	56210	-29.590	-34,5
< 2000	2641030	2482320	2591600	2381540	-100.780	-4,1
2000-<4000	885470	775540	596040	570740	-204.800	-26,4
4000-<8000	434170	373800	311150	373250	-550	-0,1
8000-<15000	81750	90360	77820	113770	23.410	+25,9
15000-<25000	17380	23250	21920	33550	10.300	+44,3
25000-<50000	9430	10780	13230	18610	7.830	+72,6
50000-<100000	4140	5090	6390	7740	2.650	+52,1
100000-<250000	2860	3090	4060	4950	1.860	+60,2
250000-<500000	1090	1130	1420	2050	920	+81,4
>=500000	680	640	880	1350	710	+110,9

Sursa: Date EUROSTAT, calculatii proprii

În România, potrivit datelor EUROSTAT pentru anul 2013, 94,9% (3,38 mil. exploatarea ii) au dimensiunea economică a exploatarea ei cuprinsă între 0 euro și 8000 de euro (tabelul nr. 4) și numai 5,1% (182 mii de exploatarea ii) se regăsesc în clase de dimensiune economică cuprinsă între 8000 euro și peste 500000 euro. La momentul de față, cele 3,38 mil. de exploatarea ii, datorită dimensiunii economice sub 8000 de euro, sunt vulnerabile, multe dintre acestea au perspective limitate de a-și îmbunătăți performanța economică și de a se independența treptat.

Tabelul 5. Valoarea producției totale (Standard Output) pe tipuri de exploatare (euro)

Standard Output	2005	2007	2010	2013	2013 față de 2007 (+/-)	(1-2013/2007) *100 (%)
Total	10.517.919.530	10.119.956.280	10.420.314.210	11.989.578.640	+1.869.622.360	+18,5
zero euro	0	0	0	0	0	0,0
< 2000	2.039.079.160	1.925.708.020	1.810.325.940	1.661.131.940	-264.576.080	-13,7
2000- <4000	2.536.185.470	2.221.534.540	1.713.885.630	1.647.277.310	-574.257.230	-25,8
4000- <8000	2.310.988.920	2.016.577.560	1.686.112.130	2.059.177.360	+42.599.800	+2,1
8000- <15000	846.033.800	941.578.170	818.028.510	1.200.452.250	+258.874.080	+27,5
15000- <25000	327.442.870	443.672.180	421.676.350	638.872.530	+195.200.350	+44,0
25000- <50 000	322.209.520	368.934.990	459.373.690	642.412.330	+273.477.340	+74,1
50000- <100000	293.222.480	354.311.170	447.815.330	541.379.730	+187.068.560	+52,8
100000- <250000	451.804.330	481.201.320	634.007.320	773.136.790	+291.935.470	+60,7
250000- <500000	381.843.880	391.898.630	500.709.440	733.062.010	+341.163.380	+87,1
>=500000	1.009.109.090	974.539.680	1.928.379.870	2.092.676.410	+1.118.136.730	+114,7

Sursa: Date EUROSTAT, calcule proprii

În tabelul nr. 5 care se referă la valoarea monetară a producției totale (SO), în anul 2013, 55,2% (6,6 miliarde euro din 11,98 miliarde euro) din valoarea producției este obținută de exploatarele agricole care se încadrează în clasele cuprinse între 8000 SO și peste SO, în timp ce 44,8% (5,36 miliarde de euro din 11,98 miliarde de euro) sunt obținute de exploatarele din clasa de dimensiune economică mai puțin de 2000 SO și 8000 SO. Nu se cunosc exact datele pentru participarea la piață. În acest sens, dimensiunea economică a exploatareii poate constitui o mărșur de a identifica fermele mici aflate în proces de restructurare. Abordarea privind participarea pe piață a fost adoptată la articolul 34 alineatul (1) din Regulamentul Consiliului privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (CE nr. 1698/2005), în care fermele de mici sunt definite drept „exploatarele agricole a căror producție este destinată în special consumului propriu și care comercializează, de asemenea, o parte din producția proprie”. Înșur definiția nu are stabilite și praguri pentru consum și vânșuri. Pentru acest lucru fiecare stat membru trebuie să adopte propriile criterii de eligibilitate pentru programul de dezvoltare rurală (PDR).

Tabelul 6. Exploatarele agricole care folosesc pentru autoconsum mai mult de 50% din producție

Exploatarele agricole	2005	2007	2010	2013	2013 față de 2007 (+/-)	(1-2013/2007) *100 (%)
Total (numar)	3.444.760	3.172.280	3.589.530	3.178.490	+6.210	+0,2
zero euro	24.050	72.120	81.530	44.650	-27.470	-38,1
< 2000	2.390.760	2.209.790	2.593.360	2.268.750	+58.960	+2,7
2000- <4000	697.090	599.570	567.880	505.950	-93.620	-15,6
4000- <8000	287.950	240.320	276.730	293.260	+52.940	+22,0
8000- <15000	37.010	40.600	55.850	56.310	+15.710	+38,7
15000- <25000	5.050	6.620	10.030	7.530	+910	+13,7
25000- <50 000	2.250	2.390	3.210	1.750	-640	-26,8
50000- <100000	450	710	690	250	-460	-64,8
100000- <250000	120	150	200	40	-110	-73,3
250000- <500000	10	20	40	10	-10	-50,0
>=500000	10	10	20	0	-10	-100,0

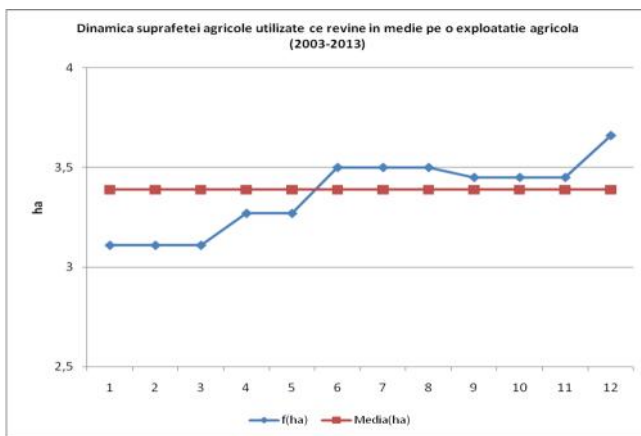
Sursa: Date EUROSTAT, calcule proprii

În România există exploatarele care utilizează mai mult de 50% din producție pentru consumul propriu. (Tabelul nr. 6) Aproximativ 80% (3,1 milioane din totalul de 3,5 milioane) din exploatarele individuale utilizează mai mult de 50% din producția proprie pentru autoconsum. Acest lucru se poate observa la exploatarele agricole care au dimensiunea economică ce variază între < 2000 SO și 15000- <25000. În tabelul nr. 7 sunt prezentați indicatorii de sinteză pentru perioada 2003-2013. Suprafașă agricolă utilizată ce revine în medie pe o exploatare agricolă (ha) este în creșterea cu 17,7%, în anul 2013 față de anul 2003. Prin coeficientul (b) de regresie, din ecuația $y = a + bx$ încercăm elucidarea tendinșei de evoluție a suprașșei agricole utilizate.

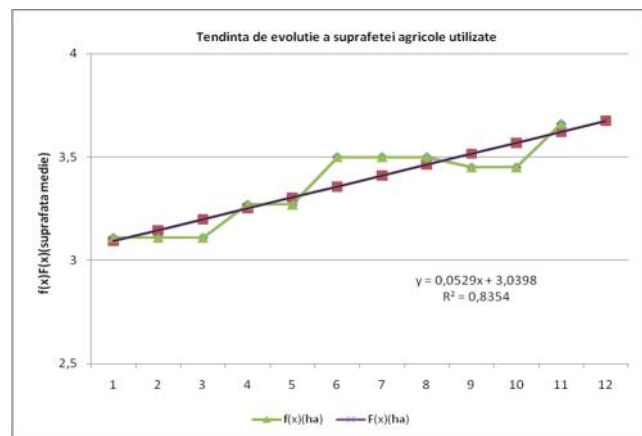
Tabelul 7. Indicatori cheie ai exploatațiilor agricole 2003-2013

Indicatori	2003	2005	2007	2010	2013	(1-2013/2003) *100 (%)
Exploatații agricole (mii)	4.484.890	4.121.250	3.851.790	3.859.040	3.563.770	-20,5
Suprafața agricolă utilizată (SAU) (ha)	13.930.710	13906700	13.753.050	13.306.130	13.055.800	-6,3
Animale (LVU)	7.248.920	6.602.750	6.041.720	5.444.180	4.975.310	-31,4
Numar persoane care au lucrat în agricultura	8.883.590	8.514.710	6.467.560	7.156.930	6.577.930	-26,0
Suprafața agricolă utilizată ce revine în medie pe o exploatare agricolă (ha)	3,11	3,27	3,50	3,45	3,66	+17,7

Sursa: Date EUROSTAT, calculatii proprii

Graficul 1. Dinamica suprafeței agricole utilizate

Graficul 2. Tendința de evoluție a suprafeței agricole utilizate

Dacă în perioada 2003-2013 (grafic nr.2) suprafața medie a exploatareilor agricole utilizate a crescut în medie cu 0,0529 ha ($y = 0,0529x + 3,0398$), în condițiile pstrării aceluiași ritm de creștere ($y = 0,0529x + 3,6$), peste încă 10 ani dimensiunea medie a exploatareii ar ajunge la 4,2 hectare. În ipoteza propunerii unui ritm de creștere > 3 ori, ($y = 0,0816x + 4,69$), în anul 2017 dimensiunea medie a exploatareii agricole utilizate va atinge 5 hectare, iar multe din fermele mici vor deveni eligibile pentru pachetul de măsuri aplicate prin programele 2015-2020. Programul de reform pentru perioada următoare reprezintă o schimbare fundamentală față de perioada 2007-2013.

Scenariul 2: În acest scenariu începem cu prezentarea ipotezelor de lucru (a schimbărilor posibile ca urmare a aplicării unor programe de reform politic și economic și a accesibilității acestora care să consolideze sistemul agricol în fața concurenței implicite și să prevină efectele negative ale globalizării). Prima ipoteză are în vedere situația fermelor mici (sub 8000 SO) în privința modului de exploatare al terenurilor agricole. Acest ipoteză ar avea ca alternativă fie concentrarea suprafețelor agricole în exploatare eligibile, ce s-ar putea realiza prin procesul de vânzare-cumpărare a unor terenuri actualmente deținute de mici proprietari (ce au cumpărat pământ, dar au posibilități tehnologice și materiale cu care nu pot să realizeze producție) fie prin inițierea de asociații.

În analiza posibilităților de susținere a fermelor mici, un rol important îl va juca nivelul de dezvoltare al zonei, tiut fiind faptul că există diferențe mari în ceea ce privește numărul și tipul fermelor mici pe anumite zone geografice, precum și dispariții socio-economice [8], (distanța față de un oraș mai puternic dezvoltat, infrastructura de transport, etc., ce reprezintă avantaje pentru fermele mici). Se impune ca acest scenariu să fie trecut printr-o analiză referitoare la accesibilitatea în timp a realizării lui: pe termen scurt 5 ani.

Luând în considerare și această dimensiune, am putea să încercăm o prezentare a dinamicii posibile a scenariului.

Măsurile de sprijin se acordă prin Pilonul I (5 scheme de sprijin derulate prin FEAGA) și Pilonul II - Programul PNDR 2014-2020 (14 măsuri - derulate prin FEADR). Programele de reform prin care fermierii mici pot beneficia de sprijin sunt cele prin care, conform Ordonanței nr. 3 din 18.03.2015, sunt alocate 10,85 miliarde de euro în cadrul Pilonului I al politicii agricole comune și de cca 9.331,5 miliarde de euro (alocări UE+ buget național) pentru Pilonul II. Pentru a beneficia de sprijin, fermierii trebuie să dovedească calitatea de fermier activ, care potrivit Ordonanței, desigur o activitate agricolă, așa cum este această definită la art. 4.1.c din Regulamentul (UE) nr. 1307/2013.

Tabelul 8. Schemele de plăți care se aplică în agricultură în perioada 2015-2020

Nr. crt.	Schema de bază și plățile conexe	Cuquantum 2015-2020
1	Plata unică pe suprafață (plata de bază)	9% (Împărțirea plafonului anual alocat schemei la nr. total de hectare declarate eligibile)
2	Plata redistributivă	5% minim
3	Plata pentru practici agricole benefice pentru climă și mediu (plata de înverzire)	30%
4	Plata pentru tinerii fermieri (dacă este cazul)	2% minim
5	Plata pentru sprijinul cuplat facultativ (dacă este cazul) fonduri FEAGA	15% maxim
6	Ajutoarele naționale tranzitorii buget național	Cuquantumul se stabilește anual de Guvern
7	Schema simplificată pentru micii fermieri	1250 euro max

Sursa: OUG nr. 3/martie 2015

Conform cuantumului menționat, exemplificăm cu un model de calcul pentru plățile care pot fi încasate de micii fermieri în perioada 2015-2020.

Tabelul 9. Estimări plăți 2015-2020 - FEAGA

Dim. exploatarea	Euro-ha	2015	Euro-ha	2016	Euro-ha	2017	Euro-ha	2018	Euro-ha	2019/2020
1-5 ha	173	80 SAPS	187	89	188	90	188	92	190	93
		50 Inverzire		56		57		58		59
	130	0 Redistributivă	145	0	147	0	149	0	152	0
		23 Tanar fermier		23		23		23		23
		20 TNA		19		18		16		15
5-30 ha	220	80 SAPS	240	89	242	90	244	92	245	93
		50 Inverzire		56		57		58		59
	157	47 Redistributivă	198	53	201	54	203	55	207	55
		23 Tanar fermier		23		23		23		23
		20 TNA		19		18		18		15

Sursa: Estimări APIA Mureș, 2014

Sprijinul acordat prin PNDR 2014-2020 destinat formelor asociative poate fi acordat și prin următoarele măsuri: Măsura 4 – Investiții în active fizice (2 424 miliarde euro) și Măsura 16 - Cooperare (31,1 miliarde euro). Măsurile sunt aplicate în vederea consolidării poziției fermelor mici pe piață prin livrarea în mod constant a mai multor produse și pentru a face față concurenței, dar și cu scopul integrării producției pe tot lanțul (producere-depozitare-prelucrare-comercializare) pentru a crea valoare adăugată. Grupurile și organizațiile de producători ajută fermierii să facă față, împreună, provocărilor generate de creșterea concurenței și de consolidarea piețelor, în ceea ce privește comercializarea produselor lor, inclusiv pe piețele locale. Scenariul este dezirabil în măsura în care programele de susținere includ asocierea fermelor mici, accesul la creditare/garantarea creditelor, stimularea creșterii dimensiunii economice, sprijinirea producției tradiționale, înființarea de piețe locale, plăți pentru beneficiile de mediu aduse, etc. Finalitatea vizată este valorificarea producției agricole (primar și procesat) a fermelor mici, prin crearea unor forme de asociere/cooperare care să poată fi actori viabili pe piață în condițiile globalizării.

Concluzii

Primul scenariu, care se referă la continuarea politicilor de susținere nediferențiat, pe tipuri de exploatare, este un scenariu nedezirabil în condițiile în care măsurile de sprijin au fost aplicate nediferențiat și nu au vizat, în special, exploatarea agricolă mică, respectiv cele care se află în clasele < 2000 SO și 8000 de SO. Prin Fondurile alocate prin Pilonul I (SAPS) și Pilonul II (PNDR 2007-2013) nu s-au produs schimbări semnificative în structura exploatarea agricole de dimensiuni mici. Acest lucru nu trebuie înregistrat ca un eșec al politicilor generale pe țară. Situația fondurilor pentru sectorul agriculturii a fost bună, întrucât România a atras aproape 10 mld. euro în perioada 2007-2013. Prin SAPS au intrat în țară 5.3 mld euro din totalul de 5.4 mld. alocați de către UE, iar prin PNDR au intrat 4.5 mld euro. [5]

Scenariul al doilea, prin ipotezele propuse, poate fi accesibil dacă politica de susținere a exploatarea agricole de mici dimensiuni va fi urmărită consecvent. Ea are șanse de realizare avându-se în vedere greutățile financiare și tehnologice cu care se confruntă fermele mici. Considerăm că în perioada 2014-2020, fermele mici vor beneficia de o atenție deosebit prin aplicarea de măsurilor eficiente care să le ajute să facă față concurenței pe piețe.

BIBLIOGRAFIE

- [1] Isac C., ECOBICI N., (1997), Efectele globalizării, Universitatea „Constantin Brâncuși”, Tg-Jiu, F.M.I World Economic Outlook, mai;
- [2] Pirnea I. C., Lanfranchi M., Giannetto C., (2013), Criza pe piața agricolă și globalizarea - un instrument pentru fermele mici, Revista Român de Statistic nr. 10;
- [3] Agricultură de semisubzistență în Europa: Concepte principale și provocări, Document de informare elaborat pentru seminarul „Agricultură de Semisubzistență în UE: situația actuală și perspective” Sibiu, România, 13-15 octombrie 2010;
- [4] Document de informare (2010) elaborat pentru seminarul „Agricultură de Semisubzistență în UE: situația actuală și perspective” Agricultură de semisubzistență în Europa: Concepte principale și provocări, Sibiu, România, 13-15 octombrie;
- [5] Raportul anual de analiză și prognoză (2014), Ce am învățat din proasta gestiune a fondurilor europene, Societatea Academică din România (SAR);
- [6] Fermele de semi-subzistență și viitorul PAC, Revista fermierului, Noiembrie 2010;
- [7] K. Zolt BORDI (2014), Politici directe - opțiuni ale statelor membre, APIA;
- [8] I. Bădescu, C. Buruiană, Gh. Ciitean, D. Abraham, Tranzitia în noua Europă, pag. 175, ISBN: 978-973-7858-82-5, Seria Enciclopedia vieții rurale.